

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2097/2019
05.03.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Јелене Боровац и Драгане Маринковић, чланова већа, у парници из радног односа тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Јована Тодоровић, адвокат из ..., против тужене Установе за децу и младе ..., коју заступа Државно правобранилаштво из Београда, ради поништаја решења о отказу, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3224/18 од 18.01.2019. године, у седници одржаној 05.03.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 3224/18 од 18.01.2019. године и пресуда Другог основног суда у Београду П1 162/14 од 28.05.2018. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Другог основног суда у Београду П1 162/14 од 28.05.2018. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се поништи као незаконито решење тужене од 25.12.2012. године којим је тужиоцу отказан уговор о раду са анексом. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се наложи туженој да га врати на рад. Ставом трећим изреке, одбачена је као неуредна тужба у делу захтева којим је тражио да се обавезе тужени да му исплати на име накнаде штете због изгубљене зараде неисплаћене зараде са затезном каматом од дана престанка радног односа до повратка на рад и исплати друга примања која му по закону припадају. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 3224/18 од 18.01.2019. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова насталих у поступку по жалби.

Против правноснажне пресуде донесене у другом степену тужилац је изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је по уговору о раду од 06.03.2007. године био запослен код тужене на неодређено време на пословима неговатеља. Оспореним решењем туженог од 25.12.2012. године отказан му је уговор о раду анексом због повреде радне обавезе несавесно и немарно извршавање радних обавеза и одређено да ће тужени запосленом исплатити све неисплаћене зараде, накнаде зарада и друга примања која је запослени остварио до дана престанка радног односа. Из упозорења о повреди радне обавезе и о постојању оправданих разлога за отказ уговора о раду од 20.11.2012. године утврђено је да је 18.12.2012. године за време дежурства у мушком павиљону тужилац ударио неколико шамара кориснику 14. васпитно образовне групе ББ; да је након спроведеног поступка за утврђивање чињеница и околности наведеног утврђено да је одговоран за несавесно и немарно извршавање радних обавеза, физичко злостављање корисника и наношење телесних повреда кориснику на начин што је корисник био агресиван према осталим корисницима и дежурним радницима мушког павиљона, а да је тужилац бранећи кориснике и дежурне раднике у самоодбрани ударио корисника. Тужилац је решењем о привременом удаљењу са рада 20.11.2012. године удаљен са рада због повреде радне обавезе и то услед несавесног и немарног извршавања радних обавеза и повреде радне обавезе прописане чланом 4. у вези члана 6. став 3. тачка 2. Правилника о забрањеним поступањима запослених у социјалној заштити. У ванредном инспекцијском надзору у установи за децу и младе 21.11.2012. године утврђено је да је током надзора надлежни инспектор утврдио да је корисник ББ физички злостављан од стране неговатеља, да није спроведена благовремена прописана процедура и да су евентуални пропусти у реализацији процеса заштите корисника у установи везано за спорни догађај, те је решењем овог органа дат налог директору туженог да спроведе поступак утврђивања одговорности запосленог радника који су укључени у непосредној заштити корисника, а на основу члана 45. Правилника о забрањеним поступањима запослених у социјалној заштити. Из исказа тужиоца саслушаног у својству парничне странке утврђено је да је засновао радни однос код туженог 2006. године на пословима неговатеља у мушком павиљону, да је новембра 2012. године радећи ноћну смену након примопредаје смене колегиница ВВ њега позвала због штићеника ББ који је био вербално и физички агресиван према корисницима и према њој. Тужилац је ушао у спаваоницу, упитао штићеника зашто је узнемирен и зашто туче друге кориснике, а штићеник је ударио ВВ након чега је песницом ударио тужиоца и одгурнуо га, а када је тужилац пустио руке на његов кревет ББ је устао и ударио га песницом у леву страну лица. Тужилац је узвратио ударивши штићенику неколико шамара који се након тога смирио. О овом догађају тужилац и колегиница су обавестили заменицу ГГ путем телефона и главну медицинску сестру одмах након инцидента, а након тога од стране инспекције су дали изјаву о догађају. Тужилац је суспендован, а затим је донето решење о отказу. Истакао је да није могао другачије да одреагује с обзиром на изражену агресивност корисника који је и раније био агресиван и да не постоји правилник о томе како да се запослени заштите у наведеној ситуацији. Из исказа сведока ГГ која ради на месту васпитача заједно са тужиоцем утврђено је да се спорна ситуација десила између 18-19.11.2012. године у ноћној смени када је радио тужилац и ВВ, да је након инцидента позвала ВВ и

рекла да је у току ноћи на њу насрнуо ББ који је био познат по томе да је био агресиван према запосленима и корисницима, да је ВВ саопштила да је позвала у помоћ АА како би јој помогао да смире штићеника, да је АА морао да га удари јер је физички насрнуо на њу и њега. О томе је обавештено Министарство и сви су дали писмене изјаве.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да је тужилац учинио повреду радне обавезе која му је стављена на терет – забрана физичког злостављања из члана 6. став 3. тачка 2. Правилника о забрањеним поступањима запослених у социјалној заштити јер је грубом непажњом учинио повреду радне обавезе – кршење забране таквог поступања према кориснику. Како је својом кривицом учинио повреду радне обавезе, што ни сам тужилац није спорио, нижестепени судови су закључили да је постојао оправдан разлог за отказ тужиоцу, на основу чл. 179. став 1. тачка 2. Закона о раду.

Становиште нижестепених суда се за сада не може прихватити.

Правилником о забрањеним поступањима запослених у социјалној заштити ("Службени гласник РС" бр. 8/2012) чланом 6. став 2. прописано је да се физичким злостављањем корисника сматра свако поступање запосленог којим се угрожава или доводи у ризик корисниково физичко здравље, опстанак, физички интегритет или безбедност. Опис оваквог поступања дефинисан је у ставу 3. По члану 13. истог правилника запослени задужен за корисника, његов непосредни руководилац и директор установе односно руководилац пружаоца услуге, као и сви запослени дужни су да осигурају безбедност и здравље корисника у складу са садржином својих послова. По члану 14. прописано је да у случају злостављања или занемаривања детета на смештају у установи социјалне заштите, запослени предузимају кораке у складу са одговарајућим протоколом, односно другим актом којим је уређено поступање ради заштите детета од злостављања и занемаривања. По члану 15. када корисник има видљиве повреде или је злостављен на начин који може да доведе до физичких оштећења или болести, запослени одговоран за корисника, његов непосредни руководилац и директор установе односно руководилац пружаоца услуге, дужни су да кориснику обезбеде одговарајући медицински преглед без одлагања и да забележе све предузете радње у досије корисника и на другом одговарајућем месту.

Посебним протоколом за заштиту деце у установама социјалне заштите од злостављања и занемаривања Министарства рада, запошљавања и социјалне политике од 17.02.2006. године у глави 4. прописано је да је у сврху успостављања и реализације процеса заштите деце предвиђеног посебним протоколом неопходно успоставити следеће стручне тимове за заштиту деце и дефинисати њихову структуру, улогу, одговорности и начине комуникације: интерни тим, екстерни тим, тим за вођење централне евиденције; да су задаци интерног тима да прима пријаве о сазнању или забринутости да је дете доживело или је у опасности да доживи злостављање или занемаривање; прикупља информације о догађају и о детету; хитно предузима мере за безбедност детета и остале деце у установи; пријављује случај директору установе, екстерном тиму и тиму за вођење централне евиденције; блиско сарађује са екстерним тимом у даљем процесу испитивања процене и прављењу плана заштите детета и остале деце у установи. Послове екстремног тима обавља Тим за заштиту деце Центра за социјални рад или мултисекторски Тим за заштиту деце кога формира Центар за социјални рад са седиштем у округу на чијој територији се налази установа социјалне

заштите. Редослед поступка у процесу заштите је пре свега откривање злостављања и занемаривања детета на следеће начине: присуствовањем особља или друге деце, ситуацији злостављања или занемаривања детета; препознавањем повреде на детету или на основу понашања детета које указује на могућност злостављања/занемаривања детета; поверавањем које може бити директно од стране самог детета или индиректно од стране друге деце у установи или других особа из установе или ва ње које имају сазнање или сумњу да је дете злостављано; обавеза пријављивања; пријем пријаве; неодложне интервенције за заштиту детета које се огледају у осигуравању физичке безбедности детета. Уколико дете има видљиве повреде или је злостављано на начин који може да доведе до физичких оштећења или болести, задатак чланова интерног тима је да организују хитно здравствено збрињавање детета. Чланови интерног тима дужни су такође, да провере безбедност друге деце унутар установе, односно да ли су била изложена или постоји непосредна опасност да могу бити изложена злостављању и занемаривању и предузму адекватне мере њихове заштите у складу са Протоколом за заштиту деце. Чланови интерног тима заједно са васпитачем задуженим за дете (уколико он није означени злостављач) предузимају мере заштите безбедности детета којима се отклања ризик од понављања злостављања. Поступак према означеном злостављачу детаљно је регулисан у истом одељку протокола. Када је означени починилац злостављања деце лице запослено у установи, директор установе је дужан да га обавести о исказаним тврдњама против њега и започетом процесу заштите детета; уколико је директор обавештен од Интерног тима да безбедност детета/деце захтева удаљење запосленог са радног места дужан је да одмах у односу на њега предузме мере предвиђене општим актима; Екстерни тим у установи спроводи процес испитивања и утврђивања релевантних чињеница у вези са сумњом на злостављање детета/деце у установи. Испитивање које у установи спроводи екстерни тим има за циљ да прикупи податке о злостављању занемаривању детета; да интервјуише дете које је било изложено злостављању/занемаривању, а по потреби и другу децу у установи; да интервјуише особље установе, укључујући и директора као и све друге релевантне особе (родитеља/старатеља, наставнике детета, здравственог радника који је прегледао дете); да дође до закључака у вези са злостављањем/занемаривањем детета; да предложи мере у односу на дете и починиоца; да процени будући ризик од злостављања/занемаривања детета, да предложи мере за унапређење безбедности све деце у установи. Испитивање које екстерни тим обавља укључује разговор са дететом, разговор са другом децом, разговор са особом која је означена као злостављач, разговор са другим особама запосленим у установи. Екстерни тим је дужан да испитивање започне у року од пет радних дана од пријема пријаве интерног тима (осим ако ситуација не налаже хитнији поступак а испитивање треба да се заврши у року од наредних седам радних дана). Чланови екстерног тима након окончања поступка испитивања сачињавају детаљан извештај у односу на пријављени случај злостављања/занемаривања који обавезно треба да садржи закључак у односу на пријављену сумњу на злостављање/занемаривање детета и препоруке за мере заштите детета/деце у установи. Закључак може бити да је потврђена сумња на злостављање детета или да није потврђена сумња на злостављање детета.

У конкретном случају, остало је нејасно због чега тужени као установа социјалне заштите није поступала по цитираном Посебном протоколу. Уколико у установи и нису били формиран тимови (иако су по закону обавезни да их установе), тужени је био у обавези да обави разговор са штићеником и са осталим штићеницима који су те критичне вечери били присутни у соби како би на несумњив начин утврдио

шта се тачно десило. У поступку пред нижестепеним судовима није утврђено да ли су такве изјаве узете. Поред тога, остало је нејасно да ли је описаним понашањем тужилац угрозио или довео у ризик корисниково физичко здравље, опстанак физички интегритет или безбедност, или је његово понашање било у сврху заштите запослених односно дежурних радника и осталих штићеника, што тужени наводи и у упозорењу о постојању разлога за отказ и у решењу о отказу. Осим тога, у поступку пред нижестепеним судовима изостало је и утврђење од чега је штићеник имао подливе на оку у ситуацији када се у тренутку пријављеног злостављања упућен код лекара који га је пустио уз констатацију да није животно угрожен и уз терапију хладних облога и бруфена, односно није утврђено да ли су шамари тужиоца могли до ујутру проузроковати ове повреде на штићенику или је те повреде штићеник задобио од другог лица. Поред тога што није на несумњив начин утврђено да ли је тужилац као неговатељ физички злостављао штићеника, није разјашњено ни од каквог је утицаја неспровођење прописане процедуре у оваквим ситуацијама по Посебном протоколу као и да ли су пропусти у реализацији процеса заштите корисника у установи допринели да се штићеник ујутру пробуди са горим здравственим стањем од оног које је констатовано увече.

У поновном поступку првостепени суд ће имати у виду примедбе из овог решења и донети нову одлуку о тужбеном захтеву.

На основу члана 416. став 2. ЗПП одлучено је као у изреци.

**Председник већа
судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић